

ŠAURĪBĀ

Gulēt mašīnā ir šauri. Trīs īpašniekus nomainījusi honda vis nav nekāda pils. Ja tas būtu busiņš, vietas būtu vairāk, bet kur nu, tikt pie tāda nebija izredžu pat tolaik, kad, pēc pašu domām, viņiem bija nauda. Stens saka, tā vēl esot veiksmē, ka viņiem vispār esot kaut kāds auto, un tas ir tiesa, taču šī veiksmē nepadara automašīnu lielāku.

Šarmeina šķiet, ka Stenam derētu gulēt aizmugurē, jo viņam vajag vairāk vietas – tā būtu tikai godīgi, viņš ir lielāks –, taču Stenam ir jāatrodas priekšā, lai ārkārtas gadījumā varētu žigli braukt prom. Viņš netic, ka Šarmeina tādos apstākļos spētu rīkoties atbilstoši: viņa būtu pārāk aizņemta ar kliegšanu un nevarētu stūrēt. Tāpēc Šarmeina drīkst gulēt aizmugurē, kur vairāk vietas, kaut gan arī tur ir jāsaritinās kā gliemezim, jo īsti nav iespējams izstiepties.

Logus viņi lielākoties tur ciet – odu, bandu un savrupo vandaļu dēļ. Savrupniekiem parasti nav ne šaujamo, ne nažu – ja tiem būtu šāda veida ieroči, projām vajadzētu laisties trīstik ātri –, taču tie biežāk ir galīgi jukuši, un jukušais ar metāla stieni, akmeni vai pat augstpapēžu kurpi rokā var nodarīt lielu postu. Tie var noturēt tevi par dēmonu, nemirušo

vai vampīru mauku, un šo viedokli nemainīs nekāda saprātīga rīcība, ar kuru tu mēģinātu tos nomierināt. Ome Vina mēdza teikt: ja ceļā gadās trakais, tad vislabākais – vispār vienīgais risinājums – ir atrasties kaut kur citur.

Logi ir ciet, tikai pašā augšā atstāta spraudziņa, tāpēc gaiss kļūst nedzīvs un pārsātinās ar viņu pašu smakām. Nav daudz vietu, kur varētu žigli ieiet dušā vai izmazgāt drēbes, tāpēc Stens nemitīgi skaišas. Skaišas arī Šarmeina, tomēr visiem spēkiem cenšas apspiest īgnumu un raudzīties uz visu no gaišās puses, jo kāda gan jēga činkstēt?

Kāda jēga ir jebkam? viņa bieži domā. Bet kāda jēga vispār domāt: *kāda jēga?* Tāpēc viņa saka: “Mīļum, paklau, nu mēģinām taču būt priecīgāki!”

“Kāpēc?” Stens var attraukt. “Vēlns parāvis, nosauc vienu sakarīgu iemeslu, kāpēc lai es būtu priecīgs.” Vai varbūt pateikt: “Mīļum, stāvi nu klusu!” – atdarinot viņas vieglo, pozitīvo toni, un tas nudien ir zemiski. Būdams aizkaitināts, Stens var sliekties uz zemiskumu, taču sirds dziļumos viņš ir lādzīgs. Vairums cilvēku sirds dziļumos ir labestīgi, ja tiem ir iespēja izrādīt savu labestību: Šarmeina ir apņēmusies tam ticēt. Duša palīdz atklāties cilvēka labestībai, jo, kā mēdza teikt ome Vina: *tīrība ir rada dievbijībai, un dievbijība nozīmē labestību.*

Viņai bija arī citi teicieni, piemēram: *tava māte neizdarīja pašnāvību, tās bija tikai tenkas. Tavs tētis centās kā mācēdams, taču viņam bija jātiek galā ar daudz ko, un pēdīgi tas gāja pāri viņa spēkiem. Tev jāpacenšas aizmirst to pārējo, tāpēc ka vīrietis neatbild par sevi, ja ir par daudz iedzēris. Un tad viņa sacīja: pagatavojam popkornu!*

Un viņas gatavoja popkornu, un ome Vina teica: *neskaties pa logu, cālīt, tev nav jāredz, ko tie tur ārā dara. Tas nav patīkami. Viņi kliegz tāpēc, ka grib kliegt. Tā ir pašizpaušme. Sēdi*

tepat pie manis. Viss ir nokārtojies, jo – paskat – tu esi te, tagad mēs esam laimīgas un drošībā!

Taču tā nepastāvēja ilgi. Tā laime. Drošība. Tagadne.

KUR?

Stens grozās priekšējā sēdekļī, mēģinādams iekārtoties ērti. Bet izredzes ir baigi vājas. Tad ko lai viņš dara? Kur viņi var nogriesties? Nav drošas vietas, nav instrukciju. Itin kā niķīgs, bet stulbs vējš bezmērķīgos aļos nestu viņu pa gaisu. Bez izejas.

Viņš jūtas bezgala vientuļš, un Šarmeinas klātbūtne reizumis vēl padziļina vientulību. Viņš nav spējis Šarmeinai palīdzēt.

Tiesa gan, viņam ir brālis, taču tas nu būtu pēdējais salmiņš. Viņi ar Konoru ir gājuši katrs savu ceļu, ja to apzīmē pieklājīgi. Pusnakts kautiņš dzērumā, dāsni bārstīti *idioti, sūda-brāļi un stulbeņi* – tas būtu nepieklājīgais izteiksmes veids, un tieši tādu veidu Konors bija izraudzījis viņu pēdējās tikšanās laikā. Taisnību sakot, tādu pašu veidu bija izraudzījis arī Stens, kaut gan nekad nemēdza brūķēt tik rupju muti kā Kons.

Stena skatījumā – viņa toreizējā skatījumā – Konors bija bez piecām minūtēm noziedznieks. Savukārt Kona skatījumā Stens bija sistēmas marionete, pakaļā līdējs, gatavais izsmieklis un glēvulis. Diegadvēsele.

Kur izmanīgais Konors ir tagad, ko dara? Vismaz nebūs zaudējis darbu lielajā finanšu kraha un biznesa sagrāves krīzē, kas pārvērtusi šo valsts daļu par izrūsējušu vraku: nevar zaudēt darbu, ja darba nav. Atšķirībā no Stena Konors nav izraidīts, nav patriekts, nav spiests izmisīgi klejot apkārt ar

sūrstošām acīm un sasmirdušām padusēm. Vienmēr, jau kopš bērnības, Kons ir pārticis no tā, ko pamanījies izdiedelēt vai nospert citiem. Stens nav aizmirsis savu Šveices armijas nazi, kam bija krājis naudu, nav aizmirsis savu transformeru un blasteru ar putuplasta lodēm: tas viss ir maģiski pazudis, un jaunākā brāļa Kona galva ir tikai noliedzoshi grozījusies šurpu turpu, nekādā gadījumā, kas – es?

Naktīs Stens pamostas un mirkli domā, ka ir mājās savā gultā vai vismaz kaut kādā gultā. Viņš pastiepj roku pēc Šarmeinas, bet viņas nav blakus, un Stens atjēdzas smirdošajā mašīnā, gribas čurāt, bet ir bail vērt vaļā durvis, jo līdz viņam atklurkst gaudulīgas balsis, soļi šņirkst pa granti vai dun pa asfaltu, un varbūt kāda dūre rībina pa jumtu, un logā ņirdz rētais bezzobu ģimis: *paskat, kas tad te! Drāžamā, cik uziet! Mūķējam vaļā! Padod lauzni!*

Un pēc tam pārbiedētās Šarmeinas klusie čuksti: “Sten! Sten! Mums jābrauc prom! Tūlīt!” It kā viņš to nesaprastu pats. Atslēgu viņš vienmēr atstāj aizdedzē. Motora ierēciens, riepu kaucoņa, klaigas un ūjināšana, sirds dunoņa – un tālāk? Atkal tas pats kādā citā autostāvvietā vai sānielā, kaut kur citur. Būtu jauki, ja viņam būtu ložmetējs: nekas mazāks nederētu. Bet tagad viņa vienīgais ierocis ir bēgšana.

Viņš jūtas nelaiimes vajāts, it kā nelaime būtu savvaļas suns, kas lavās nopakaļ, seko pa pēdām, glūn aiz stūriem. Lūr no krūmiem, lai ieurbtos viņā ar savu ļauno, dzelteno aci. Varbūt Stenam līdzētu kāds zintnieks, kādas nopietnas vudū burvestības. Un piedevām pārsimt dolāru, lai viņi varētu pārļaut nakti motelī, kur Šarmeina gulētu viņam blakus, nevis nerasniedzama aizmugures sēdekļi. Tas būtu absolūtais minimums: vēlēties ko vairāk nozīmētu izaicināt likteni.

No Šarmeinas līdzjūtības kļūst tikai sliktāk. Viņa tik ļoti cenšas. “Tu neesi *neveiksminieks*,” viņa saka. “Tas vēl neko

nenozīmē, ka mēs zaudējam māju un naksņojam mašīnā, un tevi...” Viņa negrib sacīt *atlaida*. “Un tu neesi padevies, tu vismaz meklē darbu. Zaudēt māju un tamlīdzīgi... tā ir gadījies daudziem. Vairumam cilvēku.”

“Bet ne visiem,” Stens tad attrauc. “Ne visiem, velns parāvis.”
Ne bagātņiekiem.

Viss viņiem bija sācies tik labi. Tolaik abiem bija darbs. Šarmeina strādāja večlaužu mītņu un klīniku ķēdē “Sarkanās karpītes”, kur organizēja izklaides pasākumus – priekšnieki teica, ka viņai esot īpašs talants saprasties ar vecajiem ļaudīm, – un sekmīgi virzījās augšup pa karjeras kāpnēm. Labi veicās arī Stenam: viņš bija jaunākais kvalitātes kontrolieris firmā “Taustiņu robotika”, kur pārbaudīja Empātijas moduli automatizētajos Klientu apkalpošanas modeļos. Viņš mēdza paskaidrot Šarmeinai: ļaudīm vairs nepietiek ar to, ka viņu pirkumi tiek salikti maisiņā; viņi grib visā pilnībā izbaudīt iepirkšanās procesu, kurā jāietilpst arī smaidam. Ar smaidiem bija sarežģīti; tie varēja pārvērsties grimasēs vai vīpsnās, bet, ja smaidis izdevās pareizi, klienti par to piemaksāja. Tagad bija pārsteidzoši atcerēties, par ko cilvēki reiz maksājuši papildus.

Viņu kāzas bija mazas – tajās piedalījās tikai draugi, jo nedz vienam, nedz otram nebija palicis daudz radu, vecāki bija nomiruši kā nu kurš. Šarmeina sacīja, ka savējos nebūtu ielūgusi tik un tā, tomēr sīkāk neko nepaskaidroja, jo par vecākiem runāja nelabprāt, toties nožēloja, ka klāt nav varējusi būt ome Vina. Kurš gan zināja, kur ir Konors? Stens viņu nemeklēja, jo, ja Konors ierastos, tad droši vien mēģinātu apgramstīt Šarmeinu vai izstrādātu kādu citu cunduru, lai piesaistītu sev uzmanību.

Pēc tam abi devās medusmēnesī uz Džordžijas liedagu. Tas bija viens no skaistajiem laikposmiem. Abi ir redzami

fotogrāfijās, zeltaini iedeguši un smaidoši, ietinušies saules gaismā kā miglā, pacēluši glāzes ar – ar sazin ko, ar kaut kādu tropisku kokteili, kam dāsni pievienots laimu sīrups, – pacēluši glāzes par savu jauno dzīvi. Šarmeina ģērbusies retro stila puķainā topiņā un sarongas svārkos, ar hibiska ziedu aiz auss, vējš bužina blondos, mirdzošos matus, Stens ir zaļā, ar pingvīniem apdrukātā krekļā, ko izraudzījusies Šarmeina, galvā viņam panama; nu, ne gluži īsta panama, tomēr uz to pusi. Viņi izskatās tik jauni, tik neskarti. Tik alkstoši pēc nākotnes.

Vienu no šīm fotogrāfijām Stens nosūtīja Konoram, lai pārādītu, ka viņam beidzot ir meitene, kuru Kons nevarēs nokantēt; bilde kalpoja arī kā paraugs sekmēm, uz kādām varētu cerēt Kons pats, ja vien mestu malā muļķības, sāktu godīgu dzīvi, vairs neiesēstos par sīkiem noziegumiem un nepītos ar visādiem salašņām. Nē, Konam netrūka gudrības, tās viņam pat bija par daudz. Viņš nekad nelaida garām nevienu izdevību.

Kons atsūtīja atbildi: *Smuki apaļumi, lielo brāl. Vai viņa prot gatavot ēdienu? Bet tie pingvīni gan ir stulbi.* Tipiski: Konam vajadzēja paņirgāties, vajadzēja pateikt kaut ko noniecinošu. Tas notika pirms tam, kad viņš pārtrauca sakarus, likvidēja savu e-pastkasti, atteicās izpaust savu adresi.

Atgriezušies ziemeļos, viņi bija nokārtojuši pirmo iemaksu par māju; iesākumam pietika ar tādu, kurā bija divas guļamistabas un kurai vajadzēja veltīt mazliet mīlestības, toties pietika vietas augošai ģimenei, kā teica nekustamā īpašuma aģents, pamirkšķinādams ar aci. Tobrīd šķita, ka viņi var to atļauties, taču vēlāk kļuva skaidrs, ka mājas iegāde ir bijusi kļūda – nemitīgi vajadzēja kaut ko labot un remontēt, un tas nozīmēja jaunus parādus, ne tikai hipotēku vien. Viņi teica sev, ka tiks galā: nebija taču nekādi lielie tērētāji un čakli strādāja. Un tas čaklais darbs bija kronis visam. Stens rāvās

melnās miesās. Bet tikpat labi būtu varējis to sev aiztaupīt, jo tagad ir palicis pilnīgi tukšā. Viņam apreibst galva, atceroties, cik smagi viņš ir strādājis.

Un tad viss sagāja dēļi. Likās – vienā mirklī. Ne tikai Stena personiskajā dzīvē: visa kāršu pils, visa sistēma sašķīda gabalos, miljardiem dolāru tika aizslaucīti no bilancēm kā svīdums no loga rūts. Televīziju pārplūdināja otršķirīgi eksperti, izlikdamies, ka spēj izskaidrot notikušā iemeslus – demogrāfija, zaudēta uzticēšanās, gigantiskas Ponci shēmas –, taču tie visi bija no gaisa grābti minējumi. Kāds bija melojis, kāds – blēdijies, kāds – sašaurinājis tirgu, kāds – izraisījis valūtas inflāciju. Par maz darbavietu, par daudz ļaužu. Vai varbūt – par maz darbavietu tādiem vidusmēra cilvēkiem kā Stens un Šarmeina. Ziemeļaustrumi, kur viņi dzīvoja, saņēma vissmagāko triecienu.

Nepatikšanas piedzīvoja arī “Sarkano kurpīšu” filiāle, kur strādāja Šarmeina; tas bija luksusa pansionāts, un daudzas ģimenes vairs nevarēja atļauties izmitināt tur savus vecos tuviniekus. Istabas tukšojās, finansējums tika samazināts. Šarmeina lūdza pārcelt viņu darbā uz citu filiāli – Rietumkrastā “Sarkanajām kurpītēm” joprojām veicās labi –, taču tas nenotika, un viņu atlaida štatu samazināšanas dēļ. Pēc tam arī “Taustiņu robotika” savāca mantiņas un pārvācās uz rietumiem, un Stens palika bezpalīdzīgi karājamies gaisā.

Abi sēdēja savā jaunajā mājā uz jaunā dīvāna ar puķainajiem spilventiņiem, ko Šarmeina bija tik rūpīgi pieskaņojusi mēbeļdrānai, apkampās un teica, ka mīl viens otru, un Šarmeina raudāja, un Stens glāstīja viņai muguru un jutās pilnīgi nevarīgs.

Šarmeina uz laiku atrada viesmīles vietu un, kad ēstuve izputēja, sameklēja citu. Pēc tam dabūja darbu kādā bārā. Tie nebija nekādi smalkie restorāni; smalkie gāja uz grunti, jo

ikviens, kurš varēja atļauties ēst restorānos, devās tālāk uz rietumiem vai pat uz eksotiskām valstīm, kur nekad nebija eksistējis minimālās algas jēdziens.

Stenam ar gadījuma darbiem vecās daudz sliktāk: darba biržā ikreiz secināja, ka viņa kvalifikācija esot par augstu. Viņš iebilda, ka neesot izvēlīgs – varot mazgāt grīdas vai pļaut mauriņus –, bet ierēdņi tikai pasmīnēja (kādas grīdas? kādus mauriņus?) un solījās atstāt viņa vārdu sarakstā. Taču tad tika slēgta arī pati darba birža – kādēļ lai tā turpinātu strādāt, ja nebija darbavietu?

Viņi turējās savā mājiņā, iztikdami no ātrajām uzkodām un no naudas par pārdotajām mēbelēm, skopojās ar strāvas patēriņu, sēdēja tumsā un cerēja uz labvēlīgām pārmaiņām. Pēdīgi viņi mēģināja pārdot māju, bet ap to laiku vairs nebija pircēju; kaimiņu mājas jau stāvēja tukšas, un pa tām bija vandījušies laupītāji, pievākdami visu, ko iespējams pārdot. Pienāca diena, kad izbeidzās hipotēkas nauda, un viņu kredītkartes tika bloķētas. Viņi izvācās no mājas, iekams tika no tās padzīti, un aizbrauca, pirms kreditori paguva konfiscēt viņu automašīnu.

Par laimi, Šarmeina bija iekrājusi nedaudz skaidras naudas. Šis iekrājums,niecīgā alga bārā plus dzeramnaudas – par to tiek pirkti benzīns, tiek irēta pastkastīte, lai varētu izlikties, ka viņiem ir adrese, ja Stenam atrastos kāds darbs, un reizumis var atļauties apmeklēt veļas mazgātavu, kad drēbes kļuvušas neciešami netīras.

Stens divas reizes ir nodevis asinis, kaut gan samaksa ir niecīga. “Jūs neticēsiet,” sacīja sieviete, pēc otrās asiņu nolaišanas sniedzama viņam papīra kausiņu ar sulas surogātu, “bet daži ir mums jautājuši, vai mēs būtu ar mieru pirkt viņu zīdaiņu asinis, vai varat iedomāties?”

“Kaut kas traks,” teica Stens. “Kāpēc? Zīdaiņiem nemaz nav tik daudz asiņu.”

Bet tās ir vērtīgākas, viņa atbildēja. Ziņās esot stāstīts, ka pilnīga asiņu nomaiņa – veco asiņu vietā jaunas – novērs demenci un pagriež fizisko pulksteni atpakaļ par divdesmit trīsdesmit gadiem. “Tas ir izmēģināts tikai ar pelēm,” viņa teica. “Peles jau nav cilvēki! Bet daži tveras pie katra salmiņa. Esam atraidījuši vismaz kādu duci piedāvājumu par zīdaiņu asinīm. Paskaidrojam, ka nevaram tās pieņemt.”

Bet kāds tās pieņem, Stens nodomāja. Varu saderēt, ka pieņem. Ja vien ar to var nopelnīt naudu.

Kaut jel izdotos atrast kādu vietu, kur izredzes ir labākas! Stāsta, Oregonā esot sācies uzplaukums – jo atrastas kaut kādas retzemes, ko lielos vairumos pērkot Ķīna, – bet kā lai viņi tiek uz turieni? Šarmeinasniecīgā peļņa ir izbeigusies un benzīns tāpat. Varētu pamest savu auto un mēģināt braukt ar gadījuma mašīnām, bet Šarmeinu šī doma šausmina. Viņu mašīna ir vienīgā barjera starp viņiem un grupveida izvarošanu, un Šarmeina apgalvo, ka tā draudot ne tikai viņai vien, ja ņem vērā, kādi ļautiņi naktīs klejo apkārt bez biksēm. Un viņai ir sava taisnība.

Ko darīt Stenam, lai izvilkto viņus no šīs bedres? Jādara tas, kas jādara. Agrāk korporāciju pasaulē pietika darbavietu pakalpiņiem, taču vajadzīgās pakalpas tagad vairs nav sasniedzamas. Šo reģionu ir pametušas gan bankas, gan rūpniecība; digitālo ģēniju komandas ir aizmigrējušas uz leknākām ganībām citās, pārticīgākās vietās un valstīs. Apkalpojošā sfēra agrāk tika uzlūkota kā glābiņa solījums, bet tagad arī tur ir maz darbavietu, vismaz šajā apvidū. Viens no Stena tēvočiem, tagad jau nelaiķis, ir bijis šefpavārs tolaik, kad šefpavāra darbs bija ienesīgs, jo sabiedrības krējums vēl dzīvoja kontinentā un

smalkie restorāni zaigoja greznībā. Bet ne vairs tagad, kad tādi klienti mitinās jūras vidū uz beznodokļu platformām aiz ošora robežas. Tik bagāti ļaudis vadā līdzī pašī savus šefpavārus.

Vēl viena pusnakts, vēl viena autostāvvietā. Šovakar tā ir trešā; no iepriekšējām divām viņi ir bijuši spiesti bēgt. Tagad abi ir tik sanervozējušies, ka vairs nespēj iemigt.

“Varbūt vajadzētu pamēģināt ar spēļu automātiem,” Šarmeina ieminas. Reiz viņi ir to izmēģinājuši un kopsummā laimējuši desmit dolāru. Daudz tas nebija, taču viņi vismaz nespēlēja visu.

“Nekādā gadījumā,” Stens atbild. “Tādu risku mēs nevaram atļauties, nauda ir vajadzīga benzīnam.”

“Paņem košļeni, mīļum,” Šarmeina saka. “Atslābinies drusku. Paguli. Tev pārāk aktīvi darbojas smadzenes.”

“Pie velna, kādas smadzenes?” Stens atcērt. Iestājas aizvainojuma pilns klusums: nevajadzēja izgāzt dusmas uz Šarmeinu. Stulbenis, viņš sev saka. Šarmeina nav ne pie kā vainīga.

Rīt viņš norīs visu savu lepnumu. Sadzīs rokā Konoru, izpalīdzēs jebkurā tumšā darījumā, kurā brālis būs iesaistīts, pievienosies noziedzīgajām padibenēm. Stenam ir ideja, kur sākt meklējumus. Vai varbūt viņš vienkārši palūgs aizdevumu, pieņemot, ka Konam turas nauda. Senāk bija otrādi – naudu vienmēr aizņēmas Konors, kad abi bija jaunāki un Konors vēl nebija atkodus, kā apiet sistēmu, – taču tagad būs jāizvairās atgādināt Konoram par to, kādā situācijā katrs no viņiem atradies agrāk.

Vai varbūt tomēr derētu atgādināt. Kons ir viņam parādā. Stens varētu sacīt: *laiks norēķināties*, vai tamlīdzīgi. Nujā, nekādu ietekmēšanas līdzekļu viņam nav. Tomēr Kons ir viņa brālis. Un viņš ir Kona brālis. Tas taču, jādomā, ir kaut ko vērts.